

TAIPUU VAAN EI TAITU

Koronapandemiasta Suomen kriisinkestävyyden vahvistamiseen

SUOMALAINEN TIEDEAKATEMIA kokosi monitieteisen asiantuntijaryhmän esittämään näkemysensä Suomen kriisinkestävyydestä koronapandemiakriisin oppien nojalla, tavoitteena vahva ja palautumiskykyinen Suomi. Kannanotto katsoo tulevaan pitemmällä aikavälillä kuin välitön toipuminen ajankohtaisesta kriisistä.

Ajankohtainen kriisi saattaa jättää varjoonsa taustalla uhkaavia pitempikestoisia kriisejä. Pandemiakriisin pyörteissä huoli ilmastosta ja ympäristöstä on jäänyt vähemmälle huomiolle, vaikka ne eivät suinkaan ole erillisiä. Laaja globaali muutos ympäristössä ja eri lajien elintilassa altistaa ihmisiä myös virusten leviämislle. Ilmaston- ja ympäristömuutoksen pysäyttäminen on välttämätöntä ihmisten, talouden ja luonnon hyvinvoinnin kannalta. Se edellyttää päästöjen vähentämistä ja hiilinielujen kasvattamista, kunnes saavutetaan hiilineutraalisuus, ja päästöjen edelleen vähentämistä senkin jälkeen.

Suomalaisen yhteiskunnan vankka koulutus- ja sivistyspohja sekä keskinäinen luottamus tukivat Suomen verrattain onnistunutta selviytymistä pandemiakriisistä. Näiden ominaisuuksien ylläpitämiseen ja vahvistamiseen kannattaa panostaa jatkuvasti. On olennaista vaalia yhteiskunnan yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa, mihin kuuluu

myös se, että kansalaiset kokevat pysyvänsä ajan tasalla ja tulevansa kuulluiksi.

Materiaalisen huoltovarmuuden takaamiseksi tehdään Suomessa jo paljon. Yhtä tärkeää on työskentely henkisen huoltovarmuuden hyväksi. Ihmisten henkisen hyvinvoinnin turvaaminen edistää kriisien hallittavuutta, ja siinä on koulutuksella ja taiteella merkittävä osuus. Niiden varaan rakentuu toivo paremmasta tulevaisuudesta. Taiteen kokeminen ja tekeminen edistävät yksilöiden ja yhteiskunnan luovuutta, jota tarvitaan myös kriiseistä toipuvaan vireään talouteen.

Viestinnällä on kriisinkestävyydessä keskeinen rooli: sen on tavoitettava kansalaiset laajasti, oltava selkeää ja ennen kaikkea tultava ymmärretyksi. Vuorovaikutteisuus on osallistamisen ja osallisuuden tunteen vuoksi välttämätöntä. Viestintäympäristö on ollut nopean muutoksen alainen ja muutoksen voi odottaa jatkuvan. Viestintä on sopeutettava tätä silmällä pitäen. Erityisiä toimia tarvitaan disinformaation kitkemiseksi ja luottamuksen säilyttämiseksi tutkittua, perusteltua tietoa kohtaan.

KANNANOTOSSA on tiedeyhteisön näkökulma. Riippumattomalla tiedeyhteisöllä on suuri merkitys kriisien ymmärtämisessä, niistä selviyty-

misessä ja yhteiskunnan jälleenrakentamisessa. Pandemiakriisissä tiedeyhteisön ja valtiiovallan yhteistyö onnistui monin tavoin, mutta erityisesti nopean toiminnan yhteistyövalmiuksia tiedeneuvonnan ja päättäjien kesken on parannettava yllättävien tilanteiden varalta.

On ensiarvoista ylläpitää vahvaa perustutkimusta kattavasti erilaisilla tieteenaloilla, sillä kriisejä on hyvin monenlaisia eikä voi ennakoida millainen tieto tulee olemaan tärkeintä tilanteen yllättäessä. Varmaa on, että ajantasaista, luotettavaa ja tutkimusperustaista tietoa tarvitaan, oli kriisi mikä vain. Tällä kertaa rokotetutkimukseen panostettiin nopeasti ja avokätisesti kansainvälisellä yhteistyöllä. Pandemiakriisissä ilmeni silti jälleen, että ihmisen ja yhteisöjen käyttäytymisen ymmärtäminen on kaikessa kriisitilanteen hallinnassa olennaista, mikä merkitsee, että ihmistieteet

ja ylipäänsä monipuolinen tutkimus kannattelevat hallittua ja toimivaa päätöksentekoa.

Tiedeyhteisön lähtökohtaisesti kansainvälinen luonne osoitti voimansa globaalien pandemiakriisin ratkaisumahdollisuuksien löytämisessä. Maailma on tiukasti kietoutunut yhteen niin taloudellisesti, poliittisesti kuin ympäristöllisesti ja nämä tekijät ovat puolestaan kytkeytyneet lujasti toisiinsa. Suomen tulee tarttua kansainväliseen yhteistyöhön aiempaa aktiivisemmin ja nostaa profiliaan yhteistoiminnan edistäjänä.

Koska kriisejä on monenlaisia, ei niistä selviytyminen onnistu yhden ainoan mallin mukaan, vaan kestävin ratkaisu on yhteiskunta, joka on mukautumiskykyinen ja pystyy vahvistamaan luovaa potentiaaliaan tieteen, valtiiovallan ja elinkeinoelämän yhteisin ponnistuksin kestäväen kehityksen tavoitteita kohti. ■

Taipuu vaan ei taitu – Koronapandemiasta Suomen kriisinkestävyden vahvistamiseen on Suomalaisen Tiedeakatemia koolle kutsuman itsenäisen asiantuntijaryhmän kannanotto (julkaistu 8.2.2021).

Asiantuntijaryhmän jäsenet: Anna Mauranen (puheenjohtaja), Eva-Mari Aro, Riitta Hari, Sirpa Jalkanen, Markku Kulmala, Arto Mustajoki, Risto Nieminen, Ilkka Niiniluoto, Kari Raivio, Jorma Sipilä ja Kirsi Tirri

Asiantuntijaryhmän sihteeristö: Pekka Aula, Jaakko Kuosmanen ja Rosa Rantanen

Kannanotto on ladattavissa ja luettavissa osoitteessa www.acadsci.fi/kannanotto2021.pdf

SUOMALAINEN TIEDEAKATEMIA
FINNISH ACADEMY OF SCIENCE AND LETTERS